

Independent Journalism Center

EaP Media Freedom Watch

Monitorizarea Libertății Presei în Țările Parteneriatului Estic

MOLDOVA

A cincea perioadă de raportare

Aprilie–Iunie 2014

Indicele Libertății Presei, raportul și recomandările experților au fost realizate în cadrul proiectului „Monitorizarea Libertății Presei în Țările Parteneriatului Estic”, implementat de Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) în parteneriat cu organizația Internews-Ukraine, cu suportul financiar al Uniunii Europene.

Această publicație a fost produsă cu asistența Uniunii Europene. Responsabilitatea pentru conținutul publicației le revine în exclusivitate autorilor. Publicația nu reflectă în mod necesar opinia Uniunii Europene.

Cuprins:

- 1. Notă introductivă**
- 2. Lista experților**
- 3. Prezentare generală**
- 4. Indicele Libertății Presei**
- 5. Concluzii**
- 6. Foaia de parcurs**

1. Notă introductivă

Indicele Libertății Presei și recomandările experților prezentate în raport constituie un produs al proiectului „Monitorizarea Libertății Presei în Țările Parteneriatului Estic”, implementat cu sprijinul Uniunii Europene (UE). Proiectul cu o durată de 2 ani se axează pe evaluarea gradului de libertate a presei în țările Parteneriatului Estic (PaE) pe patru arii tematice (politică, practică, audiovizualul și internetul și noile media), în baza unor chestionare completate trimestrial de experți din toate cele 6 țări. Experții notează 55 de indicatori cu punctaje de la 0 la 30, scorul maxim total fiind de 1650 de puncte. În funcție de scorul total, fiecărei țări îi este atribuit un indice pe o scară de la 1 la 7. Proiectul are scopul de a contribui la promovarea libertății presei și a libertății de exprimare prin atragerea atenției la nivel regional și internațional asupra gradului de libertate a presei și a respectării drepturilor jurnaliștilor din toate țările PaE.

2. Lista experților

1. **Petru Macovei**, director, Asociația Presei Independente
2. **Ludmila Andronic**, președintă, Consiliul de Presă
3. **Ion Bunduchi**, expert media, Asociația Presei Electronice APEL
4. **Nadine Gogu**, director, Centrul pentru Jurnalism Independent
5. **Olivia Pîrțac**, expert legislație media
6. **Doina Costin**, expert legislație media
7. **Lucia Bacalu**, director, *Expresul*
8. **Vladimir Soloviov**, redactor-șef, *Kommersant.md*
9. **Alina Radu**, director, *Ziarul de Gardă*
10. **Ion Terguță**, director, *Mir TV*

3. Prezentare generală

Analiza condițiilor generale de ordin politic, economic și juridic care influențează activitatea mass media se face conform capitolelor din chestionare.

Capitolul 1: Politica

Contextul socio-politic, dar și geopolitic în perioada de referință (aprilie-iunie 2014) a fost dominat de două evenimente de anvergură care au și influențat, pe de o parte, agenda politică a autorităților țării și, pe de altă parte, agenda publică a instituțiilor mediatice. Este vorba de semnarea la 27 iunie a Acordului de asociere cu UE și de escaladarea conflictului armat în estul Ucrainei. Ambele evenimente au generat intensificarea luptei politice în interiorul țării, amplificată, în esență, de viitoarele alegeri parlamentare, preconizate pentru data de 30 noiembrie 2014. Optica diferită asupra semnificației celor două evenimente au divizat societatea, în mare, în euro-optimiști și euro-sceptici, în simpatizanți ai UE și simpatizanți ai Uniunii Vamale (UV), fapt ce a conferit luptei politice nuanțe antagoniste, resimțite puternic și la nivel de mesaje mediatice.

Autoritățile centrale s-au confruntat cu noi provocări din partea regiunii transnistrene și, mai ales, din partea UTA Gagauz-Yeri unde, la începutul anului curent (februarie) s-a desfășurat un referendum în problema politicii externe a țării, acțiune calificată de Chișinău drept ilegală și anticonstituțională.

Tensiunile au fost alimentate și de războiul informațional, pe care l-a declanșat Rusia împotriva Ucrainei, dar și a țărilor din Parteneriatul Estic (Georgia și Moldova), în preajma semnării Acordului de asociere cu UE. Efectele lui nu sunt de neglijat în condițiile Republicii Moldova, spațiul informațional al căreia continuă să fie dominat, în primul rând, de canale de televiziune rusești. Or, pe parcursul ultimului deceniu pentru circa 80 la sută dintre cetățenii țării televiziunea rămâne a fi prima și cea mai credibilă sursă de informație.

Îngrijorările au făcut ca mai multe voci din societate să se pronunțe pentru măsuri corespunzătoare, iar un deputat în Parlament (A.Guțu) a solicitat chiar autorității de reglementare a domeniului audiovizualului (CCA) să interzică difuzarea canalelor rusești pe teritoriul țării. CCA a anunțat că va monitoriza conținutul serviciilor de programe ale posturilor tv rusești retransmise în Moldova. Rezultatele urmau să fie făcute publice în ședința din 20 iunie, în ajunul preconizatei semnări a Acordului de asociere cu UE. CCA, însă, a anunțat amânarea examinării chestiunii date de pe ordinea de zi din cauza că “difuzorii au cerut timp suplimentar pentru examinare a rezultatelor”. Mai mulți analiști au exprimat îndoieli cu referire la veridicitatea argumentului expus de CCA.

La sfârșitul lunii mai, CCA a anunțat că va începe monitorizarea radiodifuzorilor pentru a stabili cine nu respectă obligațiunea de a transmite cel puțin 30% de emisiuni autohtone din volumul săptămânal de emisie în limba română și în prime-time. Legea “celor 30 de procente” urma să intre în vigoare la 1 aprilie 2013, dar 11 posturi de televiziune și două de radio au atacat-o în instanță. În luna mai, 2014, Curtea de Apel Chișinău a respins plângerea, dând cale liberă monitorizării.

În luna mai Guvernul, după o perioadă neîndreptățit de lungă, a aprobat Programul de tranziție de la televiziunea analogică la televiziunea digitală terestră. Textul Programului, însă, în variantă aprobată, nu a fost dat publicității.

În luna iunie Comisia parlamentară Cultură, Educație, Cercetare, Tineret, Sport și Mass-media a pus punct unei dispute dintre CCA și Concernul StarNet, care dura din anul 2011.

CCA consideră că StarNet este prestator de servicii de programe audiovizuale, activitate reglementată de legislație, iar concernul – că-i prestator de servicii Internet, activitate nereglementată de legislație. În cadrul ședinței Comisiei din 11 iunie, au fost aduse argumente și probe, care confirmau că StarNet este prestator doar de servicii Internet. Deputații au constatat că disputa a fost generată de prevederile ambigue ale legislației audiovizualului, fapt ce a permis CCA să confunde sintagma “retransmisie prin orice mijloace”, termen utilizat în sistemele de cablu analogice și digitale, cu tehnologiile client-server și distribuția conținutului media în Internet, unde utilizatorul nu recepționează anumite semnale, dar accesează de sinestătător conținutul media. Pornind de la cele constatate, membrii Comisiei au impus un moratoriu în conflictul părților și au decis unanim crearea unui grup de lucru reprezentativ, care să elaboreze propuneri de eliminare a imperfecțiunilor din legislația națională pe segmentul menționat. Totodată, membrii Comisiei au decis să elaboreze și să propună spre aprobare o declarație oficială a Parlamentului, în care să fie stipulat că Internetul în Republica Moldova nu poate fi reglementat, și că trebuie să rămână liber și fără cenzură. De notat că până la finele perioadei de referință, declarația nu fusese elaborată.

Nici în perioada de referință Comisia parlamentară de specialitate nu a reușit să desemneze 6 noi membri din 9 ai Consiliului de Observatori (CO) al IPNA Compania “Teleradio-Moldova”. Ședința Comisiei a fost amânată la solicitarea deputaților democrați, care au decis să discute, în prealabil, acest subiect în cadrul fracțiunii. Propunerea a generat nemulțumire în rândurile liberalilor și comuniștilor, care au considerat că faptul denotă o dovadă vădită a apartenenței politice a viitorilor membri ai CO. Ulterior, președintele Comisiei, Chiril Lucinschi, fiind întrebat când vor fi desemnați membrii CO, a afirmat, că după sărbătorile pascale (după 20 aprilie), invocând necesitatea examinării mai aprofundate a CV-urilor candidaților. Totuși, Comisia nu a revenit la problema în cauză nici până la sfârșitul sesiunii parlamentului de primăvară-vară.

În iunie Comisia juridică a parlamentului a aprobat un proiect de lege privind egalitatea de șanse între femei și bărbați. Proiectul prevede și modificări la Legea presei pentru a interzice discriminarea de gen. Potrivit proiectului elaborat de Guvern, urmează a fi completate două alineate ale art.4 din lege care să interzică discriminarea de gen. În context, vom aminti că experții media, de mai mulți ani, se pronunță fie pentru abrogarea Legii presei, fie pentru o nouă lege, actuala (adoptată în anul 1994) fiind considerată depășită și nefuncțională. Proiectul de lege nu a ajuns să fie dezbătut în plen.

La începutul lunii iunie a fost publicat în Monitorul Oficial Acordul între Guvernul Republicii Moldova și cel al României privind colaborarea în domeniul retransmiterii serviciilor de programe ale radiodifuzorilor publici. Prin Acord, Republica Moldova se angajează să garanteze libertatea de recepție și de retransmitere pe teritoriul său a serviciilor de programe ale Societății Române de Televiziune, fără a impune nicio condiție, fără licență sau autorizare prealabilă. Totodată, în România vor fi retransmise serviciile de programe ale Instituției Publice Naționale a Audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova”.

În perioada de referință a eșuat a treia încercare de a desemna directorul televiziunii de la radiodifuzorul public regional “Teleradio-Găgăuzia”. Primele două încercări au avut loc în septembrie și decembrie 2013. De menționat, că printre candidați a fost și președinta CO Ecaterina Terzi-Bârladean care, în scest scop a demisionat din funcție, dar care, în urma votării, a obținut sprijinul unui singur membru CO. Astfel, din luna mai 2014, Teleradio-Găgăuzia activează și fără director Tv, și fără președinte CO.

În perioada de referință nici parlamentul, nici guvernul, nici autoritățile centrale de specialitate nu au întreprins acțiuni care ar fi pus în pericol libertatea mass-mediei și dreptul la libera exprimare. Totuși, parte dintre experți au considerat că garanțiile declarate în legislația națională nu asigură o libertate reală. Din acest motiv primul indicator a înrunit 22 de puncte din 30 posibile, cu o diminuare de 4 puncte în comparație cu precedentul raport (26 puncte).

Ca și în perioada anterioară, experții au remarcat necesitatea îmbunătățirii legislației cu privire la accesul la informație pentru a prevedea cu exactitate și concretețe deplină cazurile în care accesul la unele genuri de informație să fie limitat în mod argumentat și îndreptățit. Imperfecțiunea legislației constituie un motiv din care mass-media și în perioada la care ne referim a avut acces limitat la sesiunile plenare ale Parlamentului (problemă rămasă nesoluționată de la finele anului 2013), dar și un caz de îngřádire a accesului la un eveniment public, semnalat de jurnaliștii de la portalul de știri www.gagauzinfo.md din UTA Găgăuzia. Dar, pentru că legea a rămas intactă, punctajul cu referire la calitatea ei a rămas identic celui anterior – 21.

În pofida practicilor reale, actele normative în vigoare stabilesc exact, dar nu exhaustiv cazurile în care accesul la informația oficială, în mod îndreptățit, este limitată. Din acest motiv, experții au echivalat situația existentă cu 19 puncte din 30 posibile – cu 4 puncte mai mult decât data trecută.

Pentru că defăimarea a fost decriminalizată încă în 2004, iar practica judiciară existentă confirmă o limită rezonabilă a amenziilor, criteriul următor a întrunit maximum de puncte (30), cu 2 mai multe în comparație cu perioada anterioară.

Situația vizând înregistrarea instituțiilor de presă scrisă, licențierea prestatorilor de servicii audiovizuale, cenzura oficială, a rămas neschimbată față de cea precedentă și, deci, neschimbate au rămas și punctajele: 10, 20 și, respectiv, 30.

În perioada de raportare autoritățile nu au întreprins acțiuni, nici la nivel de decizii, nici la nivel de declarații directe, care ar fi îngřădit libertatea presei și libertatea de exprimare. Mai mult, la nivelul declarațiilor publice, au fost exprimate intenții de lărgire a respectivelor libertăți. Din acest motiv criteriul a întrunit 27 de puncte (față de 25 din raportul trecut).

În total, experții au acordat în acest compartiment al Chestionarului 179 de puncte, cu un spor insignifiant de 4 puncte comparativ cu punctajul anterior. Faptul în sine denotă situația relativ constantă la nivel de politici mass-media, care nici nu s-a ameliorat, nici nu a degradat.

Capitolul 2: Practica

- *Atacuri, amenințări, arestări*

În Republica Moldova nu a fost înregistrat nici un caz, când să fi fost omorât vreun jurnalist în legătură cu activitatea lui profesională. Este motivul, pentru care experții, de fiecare dată atribuie criteriului dat punctaj maxim - 30.

În luna iunie, curent, angajații Ministerului de Interne l-au reținut pentru 72 de ore pe Vadim Ungureanu, stagiar la portalul informațional Deschide.md. Redacția a calificat incidentul drept „o acțiune de răzbunare, bine gândită și instrumentată” din partea MAI, pentru faptul că portalul a publicat mai multe investigații ce vizează respectivul minister și că “prin dosarul instrumentat împotriva domnului Vadim Ungureanu se încearcă intimidarea redacției Deschide.md”. MAI, la rândul său, a dat un comunicat de presă, prin care anunța că a reținut în flagrant “un bărbat de 24 de ani din Chișinău, care șantaja persoane cu funcții de răspundere pentru a obține informații compromițătoare despre artiști notorii din Moldova” și că reținerea a reprezentat „finalizarea unei operațiuni care a inclus documentarea șantajului și o livrare controlată de material compromițător fals, care ulterior a fost publicat de către bănuț într-o instituție mass-media”.

În alt caz, jurnalistul Oleg Brega, de la portalul tv Curaj.md, ar fi fost atacat în seara zilei de 21 iunie, curent, de un grup de persoane mascate, care l-ar fi stropit cu spray în ochi și l-ar fi lovit

cu picioarele. A doua zi, duminică, O. Brega ar fi fost insultat și agresat fizic de șoferul automobilului de serviciu al unei deputate (șefa fracțiunii PCRM Maria Postoico), deranjat de faptul că este filmat automobilul utilizat în scopuri personale ale deputatului.

Aceste cazuri, dar și altele, când autoritățile pornesc anchete, dar fără finalitate, au determinat un punctaj per secțiune din compartimentul 2 mult inferior celui înregistrat în evaluarea anterioară. Astfel, dacă în raportul trecut criteriile din secțiunea data întruneau 275 de puncte, acum - 255.

- *Justiția*

Cu referire la această secțiune din compartiment, schimbări esențiale nu s-au produs. Deși mai există dosare pe rol, inițiate, ca și anterior, mai ales, de business-ul mare, altele noi nu au fost intentate în ultimile 3 luni. Alte incidente, decât reținerea pentru 72 de ore a stagiului Vadim Ungureanu, nu au avut loc. Ca și în perioada trecută de evaluare, nu au fost sesizate cazuri, în care instanța să aibă atitudine diferențiată la judecarea dosarelor cu implicarea instituțiilor mediatice. În acest context, opinia generală a experților a fost că starea de lucruri e mai bună, fiind cotate, per secțiune, la 133 de puncte, cu un spor de 12 puncte față de rezultatul anterior.

- *Accesul la informație*

Și de data aceasta experții au menționat faptul că accesul la informație reprezintă o problemă nesoluționată până la capăt. Ei au invocat cazul accesului limitat al mass-mediei la ședințele în plen a parlamentului; cazul jurnaliștilor de la portalul www.gagauzinfo.md, dați afară din sală pentru a nu filma o încăierare dintre deputați, pe 3 iunie, în timpul ședinței Adunării Populare din UTA Găgăuzia.

Persistă practica furnizării informației incomplete din partea organelor de stat la solicitarea instituțiilor mediatice. Din acest motiv punctajul per secțiune – 85, este mai mic, cu 7 unități, decât cel trecut.

- *Cenzura și autocenzura*

Experții au fost unanimi în privința faptului că, pe parcursul ultimilor 3 luni, nu s-au înregistrat cazuri de cenzură a mass-mediei și nici de confiscare a produselor mediatice, astfel că au acordat primelor două criterii câte 30 de puncte, cu 2 mai multe decât data trecută.

În privința autocenzurii a fost reiterat faptul că fenomenul există și că, în an electoral el se acutizează, de altfel, ca și cel al unor teme sau nume tabu pentru redacții, în funcție de patronii lor. Din acest motiv ultimile două criterii din secțiune au întrunit 9 și, respectiv, 24 de puncte (față de 10 și, respectiv, 30 de puncte). Per total, secțiunea obține, astfel, 93 de puncte, cu 5 mai puțin ca în raportul precedent.

- *Monopolul*

În Republica Moldova, monopolul statului asupra mass-mediei a început să dispară în primii ani de independență. Din 2006, odată cu adoptarea Codului audiovizualului, posturile de radio și tv pot fi doar publice și private, iar după intrarea în vigoare a Legii cu privire la deetizarea presei statul pierde controlul și asupra publicațiilor periodice. Totuși, statul a menținut și continuă să mențină suficiente pârghii de influență pe piața mediatică și, mai ales, pe cea a audiovizualului. Astfel se explică faptul că schimbarea puterii politice a atras după sine, în mod constant, o reconfigurație a instituțiilor mediatice care, până la urmă, să conducă la o poziție dominantă anume a mediilor influențate de putere. Prin urmare, în pofida prescripțiilor juridice, esența lucrurilor nu s-a schimbat.

Au fost diferite doar modalitățile în care „erau subjugate” mijloacele de informare în masă și ofertele informaționale transmise publicului. În ultimii ani când, de facto, s-a produs o joncțiune pașnică a politicului și business-ului mare, statul, formal, nici nu mai are nevoie să fie monopolist – o face prin intermediul oligarhilor aflați la putere. Sunt considerente, din care experții au acordat primelor 2 criterii din secțiune 25 și, respectiv, 22,5 puncte. Data trecută punctajul era 27,5 și, respectiv, 28,5. Deci, pentru că oficial nu există monopol al statului nici asupra mass-mediei, nici asupra capacităților tipografice, experții, și de data aceasta, au acordat punctaj mare primelor 2 criterii din secțiune – 25 și, respectiv, 22,5 puncte, deși acesta, punctajul, este mai redus decât la etapa precedentă (27,5 și, respectiv, 28,5 puncte).

În rest, celelate trei criterii din secțiune au întrunit punctaj aproape similar celui anterior – 14,5 puncte pentru gradul de monopolizare a pieței de distribuție a presei scrise; 26,5 - pentru gradul de acces al opoziției la mass-media publică, și 8,5 puncte – pentru gradul de transparență a proprietății și proprietarilor din domeniul mediatic.

Cumulat, secțiunea dată a întrunit 97 de puncte, cu 7 mai puțin ca data trecută.

- *Condițiile economice*

Criteriile din această secțiune, ca și în perioadele anterioare de raportare, au întrunit punctaje mari, dat fiind că, de fapt, nu s-au produs schimbări de natură să perturbeze activitatea obișnuită a mass-mediei. Astfel, numărul de puncte a variat între 30 (în două cazuri) și 22 (un caz) și este similar situației precedente. Pentru că amenziile pentru instituțiile mediatice, potrivit legislației în vigoare, nu reprezintă mare pericol, și pentru că nici controalele organelor de resort nu au consecințe grave pentru funcționarea în continuare a mass-mediei, experții au acordat primelor 2 criterii 30 și, respectiv, 28 de puncte (a se compara cu situația precedentă: 27 și, respectiv, 29 de puncte).

Controlul pieței de publicitate din partea autorităților a fost estimat la valoarea de 22 de puncte, exact ca și data trecută. Faptul nu semnifică o lipsă de control a pieței. Pur și simplu, ea, oficial, nu este controlată de stat, ci de firme private gestionate din umbră de funcționari de stat ori de politicieni.

În țară nu există cercetări ale pieței de publicitate. Nu este cunoscută valoarea exactă a pieței de publicitate. Nu se știe ce buget cumulat are statul pentru scopuri publicitare și, cu atât mai mult, cum este repartizat respectivul buget. Imperfecțiunea Legii cu privire la publicitate, adoptată încă în 1997 și tergiversarea aprobării Legii cu privire la finanțarea partidelor a menținut haosul anterior pe acest segment, situație, de care în an electoral au beneficiat și agențiile de publicitate, dar și unele partide politice.

Actualmente în Republica Moldova nu există programe de stat vizând susținerea mass-mediei și, din acest motiv, nu putem judeca în ce măsură bugetul statal ar putea favoriza pe cineva, chiar dacă există alte pârghii pentru asemenea scopuri, utilizate nedeclarat, netransparent, dar cu suficientă eficiență, mai ales, în scopuri ideologico-politice. Dar pentru că atare cazuri de favoritism nu pot fi demonstrate, experții au acordat criteriului 29 de puncte.

În perioada de referință nu au avut loc cazuri de confiscare, de preluare forțată sau de presiuni cu scopul de a înstrăina afaceri în domeniul mass-media, astfel că indicatorii respectivi au fost apreciați cam ca și data trecută – între 30 și 28 de puncte.

Cumulat, secțiunea a întrunit 195 de puncte, cu două mai puțin decât în raportul precedent.

La modul general, experții au atestat o degradare a stării lucrurilor ce vizează capitolul „Practică” mediatică. Capitolul a întrunit 857 de puncte – cu 56 mai puține, decât în perioada precedentă de raportare (913 puncte). Situația, în cea mai mare parte, se explică prin faptul că 2014 pentru Moldova este an electoral, iar mass-media, deocamdată, nu are suficientă capacitate de rezistență în fața factorilor de influență, în primul rând, de ordin politic și economic, în atare perioade specifice. Și, pentru că lupta politică se va intensifica, nu putem să ne așteptăm la o ameliorare a situației în mass-media până la sfârșitul anului.

Capitolul 3: Audiovizualul

În țară există doi radiodifuzori publici - *Teleradio-Moldova* (TRM), la nivel național, și *Teleradio-Găgăuzia* (TRG), la nivel regional. În activitatea TRM, în perioada de referință, trebuie remarcate două elemente noi: angajarea, de la 1 aprilie, a unui ombudsman al instituției și lansarea pe 29 iunie a primei emisiuni radiofonice realizate în comun cu Radio 1 (Tiraspol) – o premieră în istoria țării, în cadrul unui proiect sprijinit de Consiliul Europei. Vom preciza, însă, că ombudsmanul, în 3 luni de zile, nu s-a manifestat public, iar instituția, începând cu decembrie 2013, rămâne în continuare fără un CO funcțional, responsabilitatea pentru situația creată revenind Comisiei parlamentare de specialitate.

În activitatea TRG, însă, au persistat problemele semnalate de ani de zile. Instituția a rămas sub o puternică influență politică, în fruntea ei fiind desemnată Ana Harlamenco, ex-președintă a Adunării Populare (parlamentul local); activitate defectuoasă a CO, componența căruia, de altfel, ca și la Chișinău, a fost aleasă pe criterii politice; lipsa pe o perioadă îndelungată a directorului Tv Găgăuzia, fapt ce ridică mari întrebări în anul, în care, de rând cu alegerile parlamentare, urmează să fie ales și bașcanul UTAG. Sunt considerente, din care experții au acordat acestui criteriu 21 de puncte, cu unul mai puțin decât în raportul precedent.

În perioada de referință unica schimbare în peisajul mediatic audiovizual a reprezentat-o dispariția, cu începere din 1 iunie, a postului privat MuzTv. Administrația televiziunii nu a oferit detalii, dar se cunoaște că proprietarul ei (Iulian Bercu) de câteva luni era angajat în calitate de director la canalul PublikaTv. Experții nu au calificat faptul ca fiind o consecință a presiunilor politice, astfel că au lăsat neschimbat punctajul pentru acest indicator – 20.

În perioada la care ne referim activitatea autorității naționale de reglementare a domeniului audiovizualului (CCA) nu a fost utilizată, în opinia experților, în calitate de instrument al presiunilor politice sau de control al conținuturilor de programe. Perioada se reține, mai ales, prin faptul că în conflictul dintre CCA și compania StarNet, prin medierea Comisiei parlamentare de specialitate, a fost anunțat un moratoriu; și că CCA a monitorizat serviciile de programe ale canalelor rusești retransmise pe teritoriul țării, prezentarea rezultatelor, însă, a fost amânată. Astfel, respectivul criteriu din compartiment a obținut, ca și data trecută, 21 de puncte.

Cu referire la accesul egal al partidelor politice la timp de antenă în perioade electorale și campanii politice, majoritatea absolută a experților nu a avut dubii, indicatorul fiind apreciat cu 29 de puncte (data trecută – 30).

După o perioadă îndelungată Guvernul, în sfârșit, a adoptat, în luna mai, programul de tranziție la televiziunea digitală terestră. Experții, însă, nu s-au arătat optimiști de acțiunea guvernului, considerând-o nîndreptățit de tergiversată și lipsită de transparență, dat fiind că textul final al documentului nu a fost făcut public. În plus, în perioada cu pricina nu au fost întreprinse măsuri de familiarizare a publicului larg cu beneficiile televiziunii digitale. Se crează impresia că nici autoritățile nu știu cum va arăta domeniul audiovizualului autohton după luna iunie 2015. Astfel, criteriul a întrunit 13 puncte, cu 7 mai puțin decât la evaluarea precedentă.

Cumulat, capitolul ce vizează audiovizualul a înregistrat 104 puncte, scor inferior celui anterior (113 puncte).

Capitolul 4: Internetul și noile media

Acest capitol, de fiecare dată, a obținut punctaj înalt, care, de fapt, reflectă o stare reală a situației din țară. Actualul raport nu este excepție.

În perioada de referință au fost făcute publice rezultatele unui sondaj realizat de Centrul de Cercetări Sociologice din Moldova, care au reafirmat adevărul că, în ultimii ani, Internetul își menține poziția a doua, după televiziune, în topul celor mai preferate surse de infomare pentru respondenți. Cu siguranță, este și motivul, din care mediul on-line continuă să se dezvolte vertiginos. Astfel, în luna iunie și-a anunțat apariția o nouă revistă electronică - "Justice Journal", care „va aborda problemele majore ale sectorului justiției din punct de vedere al statului de drept, independenței justiției și dreptului la opinie a mediului academic”. De asemenea, în această perioadă, cu sprijinul Fundației Soros-Moldova, au început pregătirile pentru lansarea a două platforme în sprijinul breslei jurnalistice: una - de discuții asupra oportunității jurnalismului etic, ca o soluție a problemelor profesionale din domeniu și, a doua – de creare a unei biblioteci specializate pentru jurnaliști.

În fond, asemenea apariții sunt o consecință directă a lipsei reglementărilor Internetului de către autoritățile statului. Și, deci, pare logic, că experții au dat pentru acest indicator 28 de puncte, cu 3 mai multe decât data trecută.

În ultimele 3 luni nu au fost înregistrate cazuri reproșabile în raport cu blogherii sau cu utilizatorii activi ai Internetului. Totuși, experții consideră că unii blogheri abuzează de libertatea Internetului și fenomenul se va înțeți pe măsură ce ne apropiem de alegeri. Indicatorul dat a înrunit 29 de puncte, cu unul mai puțin decât în evaluarea precedentă.

În republică nu există și nici nu a existat monopol de stat sau de piață în domeniul furnizării serviciilor de Internet. Faptul a determinat experții să acorde punctaj maxim - 30, acestui indicator.

În ultimele 3 luni, nu au fost atestate cazuri de blocare a mediilor on-line sau de suspendare a accesului la resurse Internet, astfel că au acordat criteriului 29 de puncte, ca și data trecută.

De asemenea, majoritatea experților consideră că prețurile la conexiunile Internet sunt accesibile, mai ales, dacă luăm în calcul calitatea (viteza) în comparație atât cu țări vecine, cât și cu țări din lume.

Astfel, indicatorul a înrunit 28 de puncte, cu 3 mai multe decât anterior, iar scorul general al capitolului constituie un punctaj de 144, față de 139, înregistrat în evaluarea precedentă.

Indicele Libertății Presei

Potrivit metodologiei, fiecare indicator este evaluat de experți pe o scară de la 0 la 30, unde 30 de puncte indică cel mai înalt nivel al libertății presei. Toate scorurile sunt însumate pentru fiecare capitol. Indicele țării pe capitole în parte se calculează pe baza punctajelor indicate în tabelele de mai jos, care prezintă scorurile pentru Republica Moldova.

Capitolul 1. Politica (8 indicatori, 240 de puncte maxim posibile)

Punctaj (număr total de puncte)	Scorul Republicii Moldova	Indice
0–49		1
50–79		2
80–109		3
110–139		4
140–169		5
170–199	179	6
200–240		7

Capitolul 2. Practica (37 indicatori, 1110 de puncte maxim posibile)

Punctaj (număr total de puncte)	Scorul Republicii Moldova	Indice
0–179		1
180–329		2
330–479		3
480–629		4
630–779		5
780–929	857	6
930–1110		7

Capitolul 3. Audiovizualul (5 indicatori, 150 de puncte maxim posibile)

Punctaj (număr total de puncte)	Scorul Republicii Moldova	Indice
0–29		1
30–49		2
50–69		3
70–89		4
90–109	104	5
110–129		6
130–150		7

Capitolul 4. Internetul și noile media (5 indicatori, 150 de puncte maxim posibile)

Punctaj (număr total de puncte)	Scorul Republicii Moldova	Indice
0–29		1
30–49		2
50–69		3
70–89		4
90–109		5
110–129		6
130–150	144	7

În final, au fost însumate punctele acumulate la toate cele 4 capitole pentru a calcula indicele general al țării.

Scorul general (55 indicatori, 1650 de puncte maxim posibile)

Punctaj (numărul cumulat de puncte pentru toate cele 4 capitole)	Scorul Republicii Moldova	Indice
0–250		1
260–470		2
480–690		3
700–910		4
920–1130		5
1140–1350	1284	6
1360–1650		7

4. Foaia de parcurs

Recomandările experților pentru edificarea unui serviciu public independent de radio și televiziune.

La nivel legislativ:

1. Să fie aprobat proiectul noului Cod al audiovizualului care conține un cadru juridic suficient de sprijin pentru un veritabil radiodifuzor public sau:
2. Să fie operate modificări în actuala legislație audiovizuală care:
 - a) să asigure independența radiodifuzorului public prin finanțare sigură și suficientă, nu doar la nivel declarativ. Pentru perioada de tranziție ar fi suficiente prevederi legale, prin care fie că radiodifuzorii publici sunt finanțați în proporție de o anumită cotă fixă din PIB-ul țării, fie că sunt prevăzute exact articole de cheltuieli, acoperite din bugetul statului (salariile, emițătorii, taxele de membru al organismelor europene/internaționale, re tehnologizarea etc);
 - b) să garanteze finanțarea pe termen mediu (3-5 ani), pentru a oferi șanse reale de elaborare și realizare a unor proiecte de anvergură, tehnice și/sau de creație, pe care trebuie să le aibă radiodifuzorul public;
 - c) să prevadă termene concrete de desemnare a componentei CO al IPNA;
 - d) să impună respectarea principiului de înnoire periodică a componentei CO și CCA cu o treime;
 - e) să excludă situația actuală, când radiodifuzorul public este supravegheat de două entități – CO și CCA;
 - f) să excludă desemnarea componentei CO și CCA pe criterii politice;
 - g) să acorde directorului radio și directorului tv atribuții și împuterniciri reale în materie de politică financiară și politică de cadre;
 - h) să prevadă existența a două entități separate – Serviciul public de radio și Serviciul public de televiziune, cu bugete separate și cu aparate administrative mult mai reduse;
 - i) să interzică funcționarea în interiorul radiodifuzorilor publici a colectivelor cultural-artistice (este domeniul Ministerului Culturii).
3. Să fie operate modificări în legislația muncii, pentru a facilita desfacerea contractelor de muncă cu acei angajați în raport cu care comisia de evaluare ar constata necorespondere cu funcțiile ocupate.
4. Comisia parlamentară permanentă de specialitate să inițieze un audit extern (internațional) al activității radiodifuzorului public, iar rezultatele să fie dezbătute în ședință publică.

La nivel de autoritate de reglementare (CCA):

1. Membrii CCA să conștientizeze până la capăt importanța dentru democrație a unui viabil serviciu public de radio și televiziune;
2. Să sprijine pe toate căile legale fortificarea serviciului public de radio și televiziune;
3. Să abandoneze practica perimată când acordă frecvențe în concurs ghidându-se nu de calitatea dosarelor, ci de influența factorului politic sau economic;

4. Să găsească și alte căi de interacțiune cu radiodifuzorul public (bunăoară, ședințe comune cu CO) și să nu se limiteze doar la monitorizarea serviciilor de programe ale acestuia;
5. Să contribuie la pregătirea radiodifuzorilor, inclusiv a celor publici, de a realiza cu succes tranziția la televiziunea digitală terestră;
6. Să utilizeze resursele Fondului de susținere a radiodifuzorilor pentru activități de instruire profesională și a angajaților de la serviciul public de radio și televiziune.

La nivel de instituție (radiodifuzor public):

1. Membrii CO să conștientizeze, pe de o parte, esența unui serviciu public de radio și televiziune, iar, pe de altă parte, locul și rolul lor în edificarea respectivului serviciu;
2. Să fie organizată o analiză profundă a modului în care au fost realizate obiectivele Strategiei de dezvoltare, cu concluzii și învățăminte corespunzătoare;
3. Să fie elaborată o nouă Strategie de dezvoltare pentru următorii 5 ani, luând în calcul tranziția la televiziunea digitală terestră și afirmarea acesteia în realitățile autohtone;
4. Să fie revăzut, ajustat și, la necesitate, completat cadrul normativ intern, ca să corespundă noilor realități;
5. Să se dezică treptat de activități străine de natura unui serviciu public de radio și televiziune (inclusiv gestionarea colectivelor muzicale și contractarea publicității comerciale);
6. Să valorizeze hotărât valențele IT, să dezvolte platforme multimedia și să faciliteze accesul pe toate căile a cetățenilor la propriile produse mediatice;
7. „Moldova 1” să-și regândească strategiile tehnice. Să implementeze 2 strategii de dezvoltare a postului, și anume:
 - eTV – care constă în informatizarea tuturor activităților televiziunii: producția, planificarea, evidența, arhiva, procesul de luare a deciziei etc.;
 - iTV – care constă în implementarea intensivă a tehnologiilor Internet pentru promovarea imaginii sau activității “Moldova 1” și colectarea preferințelor auditoriului prin intermediul mecanismelor automatizate de minerit de date.

Pe termen scurt și mediu, eTV și iTV va permite atingerea următoarelor obiective:

- Digitizarea totală a activității de producție, emisie și arhivă a Moldova1.
 - Tranziția la HDTV (High-Definition television) și formatul 16:9.
 - Informatizarea procesului de planificare, monitorizare, control și luare a deciziei.
 - Identificarea automatizată a preferințelor telespectatorilor fideli și potențiali.
 - Optimizarea cheltuielilor aferente procurării și gestiunii echipamentelor tehnice;
8. Pentru volumele mari de stocare și procesare a datelor (Arhiva digitală, portalul TV etc.) să renunțe la procurarea de echipamente hardware și implicarea personalului tehnic calificat în administrarea acestora în favoarea utilizării, resurselor și asistenței Centrului de Guvernare Electronică (utilizând platforma M-Cloud);
 9. Digitalizarea televiziunii să se înfăptuiască în paralel cu subreforma de portofoliu, care ar oferi o imagine de ansamblu al sarcinilor de producție, al necesarului de echipamente și al numărului de angajați;
 10. Crearea unei noi grile de emisie după un studiu detaliat al pieței și al concurenței. Măsurările de audiență oferite de TV MR MLD pot servi un câmp de analiză calitativă și cantitativă;

11. La capitolul organizare internă „Moldova 1” să fie structurată pe departamente. Partea funcțională a organigramei, pe lângă departamentele programare și tehnic, să conțină în mod obligator, departamentele economic și marketing. Funcția lor de bază să fie planificarea și gestiunea bugetară. Partea de producție să fie compusă din departamentele de știri, documentaristică divertisment și IT.

12. Să fie dezvoltată o rețea de corespondenți în țară și peste hotare;

13. Să dezvolte, în timp, servicii proprii de monitorizare a conținuturilor și de instruire profesională a personalului;

14. Să revadă organigrama instituției, să eficientizeze emisia și să ajusteze noul sistem de salarizare de o manieră, care să motiveze și să stimuleze performanța profesională;

15. Să coopereze cu organisme de profil naționale, regionale, europene și internaționale în scopul transferului de experiență și de bune practici în materie de serviciu public de radio și televiziune;

16. Să revitalizeze activitatea Comisiei de etică; să impulsioneze activitatea serviciului ombudsmanului TRM pentru ca acesta să poată influența real calitatea produselor mediatice;

17. Să asigure o suficientă vizibilitate a propriei activități în societate printr-o deschidere mult mai mare către public.

7. Concluzii

În lunile aprilie-iunie 2014 experții au constatat o degradare clară, pe unele segmente, a situației mass-mediei din Republica Moldova, comparativ cu perioada precedentă de raportare. Astfel, dacă la capitolele „Politică” și „Internet și noile media” au fost înregistrate progrese insignifiante – o creștere a punctajelor cu 4 și, respectiv, cu 5 unități, apoi la capitolele „Practica” și „Audiovizualul” – un regres vădit cu 56 și, respectiv, 9 puncte. Cumulat, diferența de punctaj între actuala perioadă (1284) și precedenta (1340) constituie 56 de unități – cea mai spectaculoasă, de când este măsurat indicele libertății presei în țările Parteneriatului Estic.

Decalajul se explică, pe de o parte, prin presiunea mare pe care o pune factorul politic pe mass-media în fiecare campanie electorală și, pe de altă parte, prin capacitatea, deocamdată, redusă a mass-mediei, într-o democrație fragilă, de a se opune unor atare presiuni.

În fond, situația era previzibilă de rând ce actuala putere și-a onorat promisiunile ce vizau mass-media, conform experților, în proporție nu mai mare de 20 la sută. Astfel, segmente extrem de importante pentru o mass-medie independentă și viabilă, cum ar fi regimul și transparența proprietății, mai ales, în domeniul audiovizualului, piața de publicitate, diversificarea serviciilor de distribuție a presei scrise și a semnalului radio-tv, independența și autonomia autorității de reglementare a mass-mediei electronice, finanțarea serviciului public de radio și televiziune etc, așa și au rămas la nivel de intenții declarate. Acest fapt, cu siguranță, își va lăsa amprente reproșabile în activitatea mass-mediei și în continuare, cel puțin, până la data scrutinului parlamentar.